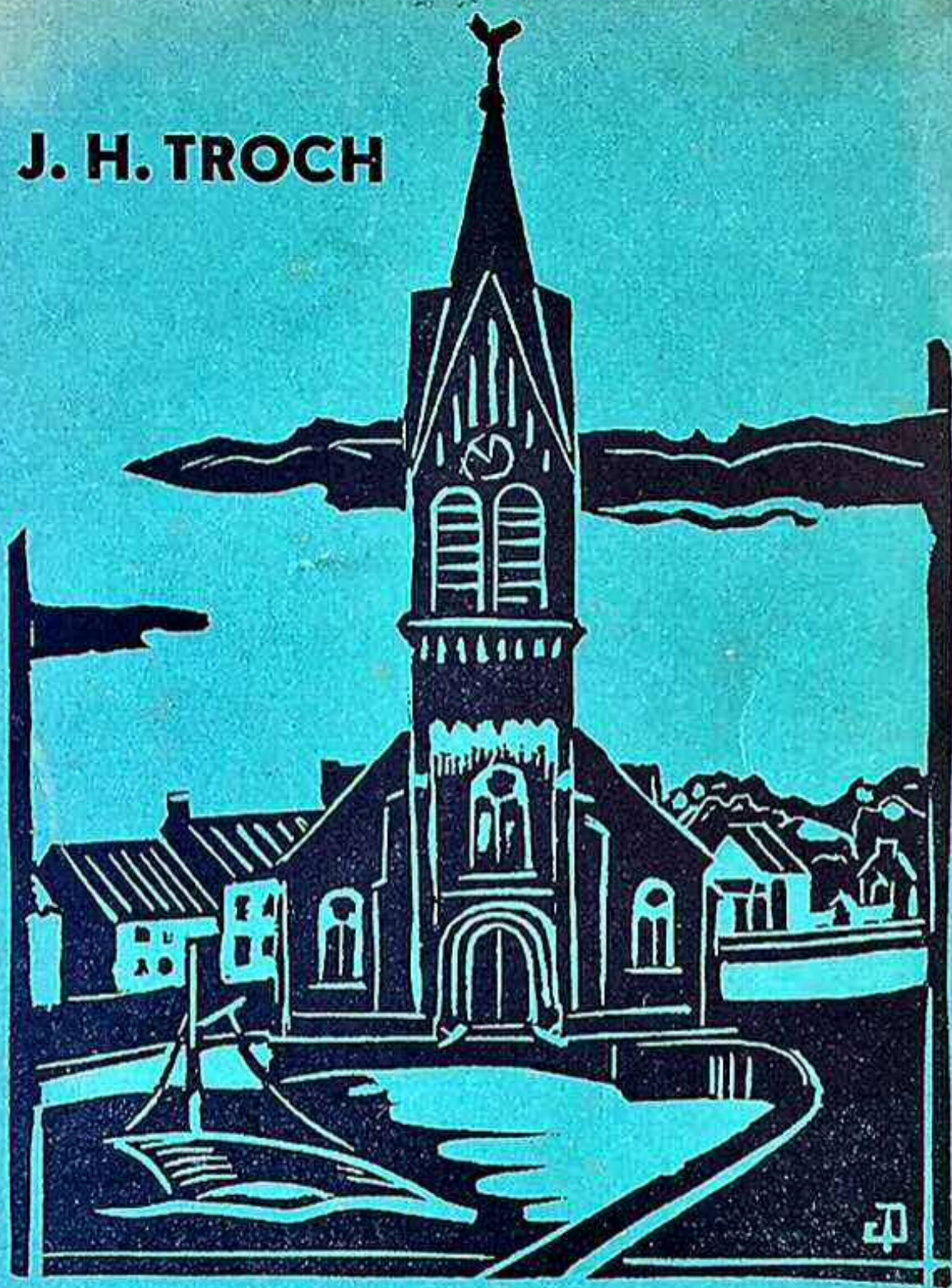

J. H. TROCH

**GESCHIEDENIS
VAN TISSELT**

J. H. TROCH
Oud-Schoolhoofd
te Tisselt.

GESCHIEDENIS VAN TISSELT

Masure Jozef

Van Roosbroeck Lod.

Van Wouwe Hector

Coremans Ben.

Gustaaf Kerremans

Doms Petrus

De Block Jozef

Coene Kamiel

Van de Rijk Kamiel

Van Rompaey Alfons

Van Rompaey Jan

Van Praet Jozef

De Bondt Edward

GESNEUVELDEN EN BURGERLIJKE SLACHTOFFERS
UIT DEN WERELDOORLOG

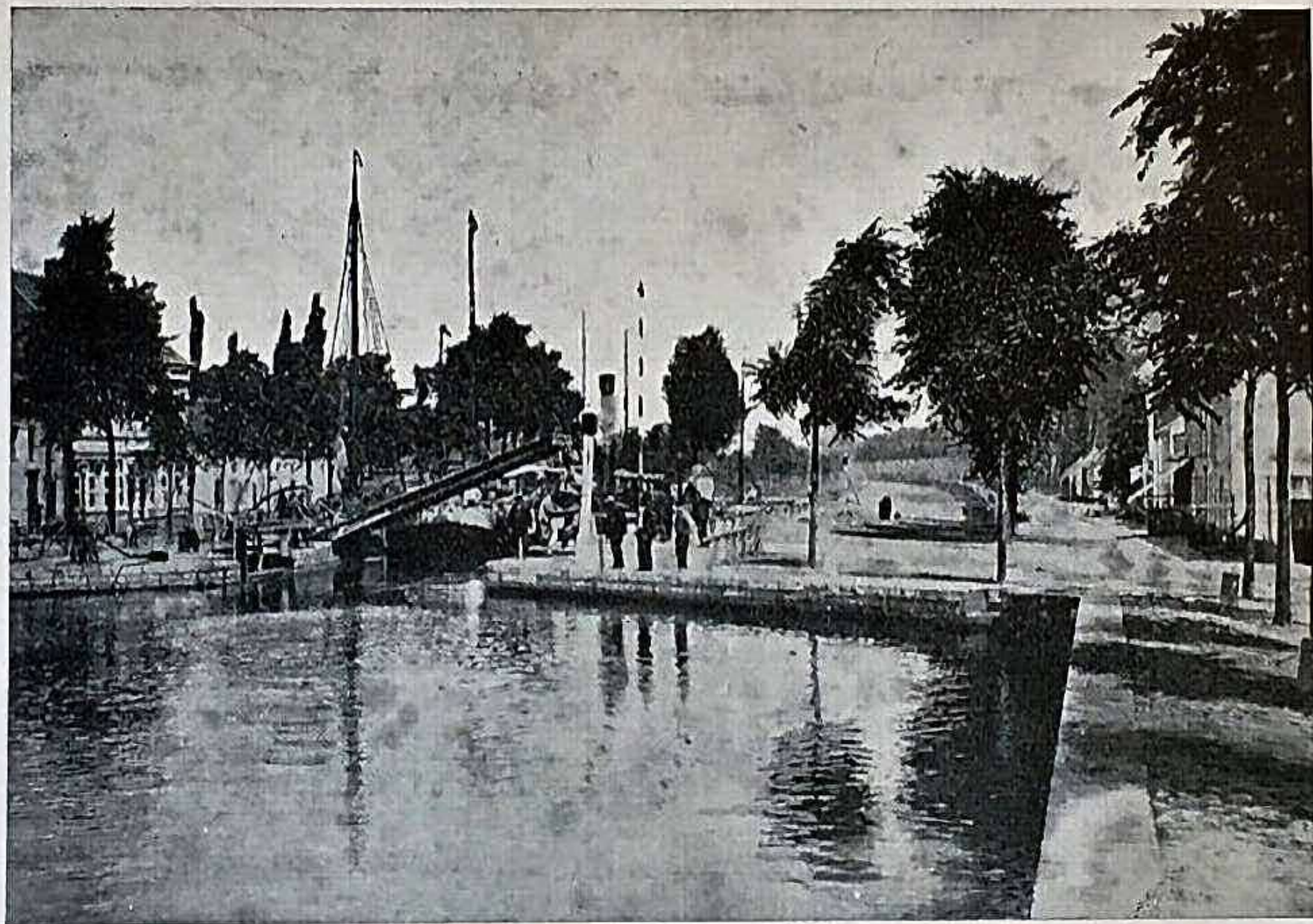
De grootste bekommernis ging nochtans naar het lot dezer frontsoldaten, die gedurende vier jaar in de modder- en bloedgrachten van den IJzer het beste van hun leven gaven. De schaarsche brieven, die over Holland werden in het land gesmokkeld, brachten helaas rouw in menig huisgezin. Twaalf jongens van ons dorp sneuvelden gedurende de bloedige oorlogsjaren. Sommigen in de beginperiode, anderen aan het IJzerfront, nog anderen tijdens het offensief van September, October, November 1918, dat het sluiten van den wapenstilstand voorafging.

Hier volgen hunne namen :

1. Coene Kamiel, gesneuveld op 31 October 1914, begraven te Hoogstade.
2. Coremans Benedikt, gesneuveld op 29 Februari 1916, begraven te Adinkerke.
3. De Bondt Edward, gesneuveld vóór Luik, op 6 Oogst 1914.
4. Doms Petrus, gesneuveld op 27 October 1914.
5. Kerremans Gustaaf.
6. Masure Jozef, gesneuveld op 22 April 1915, begraven te Kaaskerke.
6. Van de Rijck Kamiel, gesneuveld te Wilsele-Putkapel, op 10 September 1914.
8. Van Praet Jozef, gesneuveld op 30 October 1918, begraven te West-Rozebeke.
9. Van Rompaey Alfons, gesneuveld op 19 Maart 1915, begraven te Oudenberg (Frankrijk).
10. Van Roosbroeck Lodewijk, gesneuveld te Diksmuide.
11. Van Steen Edward, gesneuveld in 1917, begraven te Oeren.
12. Van Wauwe Hector, gesneuveld op 27 October 1917, begraven te Steenkerke.

Bovenstaand aandenken werd door de zorgen der Tisselt-sche Vereeniging voor Vlaamsche Oud-Strijders (V.O.S.) na den oorlog ultgegeven ter eere van hun gesneuvelde strijdmakkers en de burgerlijke slachtoffers.

Op het einde van den oorlog, enkele weken vóór den wapenstilstand, brak er in onze gemeente een besmettelijke ziekte, de longpest uit. Deze vreeselijke epidemie maakte op enkele dagen verscheidene slachtoffers, voornamelijk tusschen

SAS TE TISSELT IN 1899

Raadhuis in puin

Na de overgave van Antwerpen op 10 October hield het krijgsumoer hier op.

Gedurende die vreeselijke dagen vielen een drietal medeburgers als slachtoffer van het oorlogsmonster. In de eerste plaats burgemeester Jozef De Block, landbouwer en eigenaar van den windmolen in de Biezemanstraat.

Op 29 September, bij het verlaten van zijn molen, toen nagenoeg iedereen de vlucht had genomen, werd hij gevat door Duitschers, die achter de haag van zijn hof verscholen zaten. Hij werd beschuldigd gespionneerd te hebben voor het Belgisch leger. De Duitschers hadden namelijk telefoondraden gevonden, vastgehecht aan zijn molen. Een apparaat was er niet, dit was reeds weggenomen op 4 September. Burgemeester De Block werd gevangelijk meegevoerd. Twee, drie dagen lang moest hij de Duitse soldaten volgen, van Tiselt naar Londerzeel-Berg.

De oude molen van burgemeester De Block

De Wereldoorlog.

Ook voor Tisselt kondigden de klokken op den morgen van 4 Augustus 1914, het begin van den wereldoorlog aan. De algemeene mobilisatie van het leger was uitgeroepen en de veldwachter belde uit, dat het land in staat van beleg verkeerde. Meer dan honderd jonge mannen moesten hun haardsteden verlaten ten einde hun regiment te vervoegen. Verscheidene jongens onzer gemeente namen dienst als vrijwilligers.

Daar Tisselt gelegen is tusschen de forten van de buitenomheining der versterkte stelling Antwerpen, zou ons dorp al vroeg de verschrikkingen van den oorlog meeleven.

Tot tweemaal toe moesten de bewoners vluchten voor het krijgsgeweld. De eerste maal, in 't begin van September, bij de uitvallen van het Belgisch leger uit den fortengordel van Antwerpen, uitvallen, die voor doel hadden, zooveel Duitsche troepen mogelijk, op het Belgisch front te weerhouden en hun opmarsch te beletten naar de Fransch-Engelsche vechtlinie.

Op 4 September leverde het 3^e Jagers te voet slag tegen de Duitschers te Kapellen op den Bosch. De vijand leed zware verliezen en uit wraakzucht brandde hij het gansche dorp Kapellen op den Bosch neer. Bij een tegenaanval moesten de Belgen wijken en drongen de Duitschers door tot op het grondgebied van Tisselt.

De tweede maal moesten de Tisselaars have en goed verlaten, toen de Duitschers den aanval begonnen op de versterkte stelling Antwerpen. De algemeene aanval op den vierden sector dezer stelling, sector welke zich uitstreckte tusschen Waalhem en de Schelde, werd ingezet op 29 September. Op 30 September ondernamen de Duitschers een hevigen aanval op het bruggehoofd van Blaasveld. De voorposten der Belgische troepen moesten wijken voor de overmacht, vele dooden op het slagveld achterlatende. Ook de Duitschers lieten op het grondgebied onzer gemeente verscheidene dooden.

Van Belgische zijde behoorden deze soldaten tot de 3^e legerdivisie, 12^e Linieregiment en 3^e Jagers te voet.

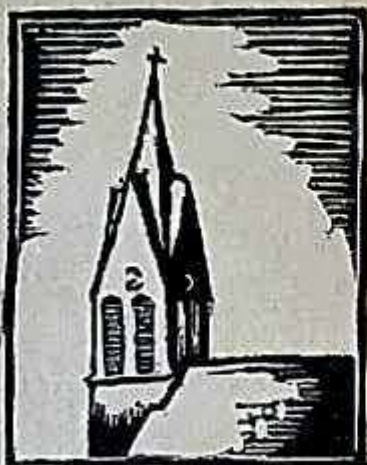
Tijdens den oorlog werden monumenten opgericht ter eere van Belgische en Duitsche gesneuvelden. Het Belgisch gedenkteken werd na den oorlog vergroot. De namen der Tisseltsche gesneuvelden en die der burgerlijke slachtoffers werden er in gebeld. Belgische en Duitsche gevallen werden na den oorlog terug ontgraven.

Op 1 October, nadat de Belgen zich hadden teruggetrokken ten Noorden van den Rupel, werden de dorpen gelegen tusschen en vóór de forten onder vuur genomen door Belgische artillerie.

Tisselt werd o.a. beschoten door een batterij van 150, opgesteld te Boom in de Boschstraat. Op denzelfden dag werd ook het fort van Breendonk gebombardeerd door de Duitschers. De beschieting had in Tisselt veel schade aangericht. De kerk werd deerlijk gehavend, de toren werd door verscheidene obussen getroffen. Ook het gemeentehuis, bijzonder de onderwijzerswoning werd fel beschadigd. De school lag in puin. Vele huizen van particulieren werden getroffen en vernield. Sommige huizen brandden af. De windmolen werd eveneens omvergeschoten.

Granaat in het kerkgewelf

**De Kapel en de Kerk
van S' Jan.**

Bij het begin dezer verhandeling hebben wij gezien dat een rekening der goederen van de dame van Grimbergen, dagteekend uit het jaar 1429-'30, de kapel en de kapelarij van der Tyesselt vermeldt. Volgens Pantecras, advocaat of procureur bij den Hoogen Raad van Brabant (verslag van 24 October 1779) werd de kapel eerst gebouwd in 1464. In 1498 deed Arnold Verschueren, pastoor van Willebroek, de kapel herbouwen en belastte hij den kapelaan met het verrichten der goddelijke diensten op Zon- en feestdagen. Dit volgens Wouters. Naar een andere oorkonde werd in 1498 een beneficie aan de kapel vastgehecht, met last van wekelijks drie missen te lezen. Deze stichting werd op 30 Juli 1504 goedgekeurd door den bisschop van Kamerijk, Jan de Croy. De abt van St. Aubert te Kamerijk, het patroonschap der pastorij van Tisselt bezittende, werd als collateur van dit beneficie aangesteld. Hij benoemde de kapelaans van St. Jan-Baptist.

In 1731 behoorden de tienden (I) van Tisselt voor een

(1) De tienden waren geestelijke rechten, die gewoonlijk in drie deelen werden verdeeld. Een derde voor de bedienaars van den eeredienst, een derde voor de kerkfabriek en een derde voor de armen der parochie. Daar de voornaamste tienden die der graangewassen waren, zoo werden er op iedere parochie speciale schuren opgericht om deze tienden te bergen. Zoo bestond er vroeger een tiendenschuur op de hoeve, thans bewoond door landbouwer Verbeek aan het Overloopstraatje, voor den oostkant der vaart en een andere op de oude hoeve van landbouwer Van den Brande in de Beekstraat, voor het gedeelte gelegen ten Westen der vaart. In Leert b.v. bestaat nu nog een Tiendenschuurstraat.

derde aan voornoemden Abt. Was dit sedert de stichting van het beneficie van St. Jan in 1498? En trok sedert dien de abdij van Grimbergen geen belasting meer van Tisselt? De geraadpleegde oorkonden geven daarover geen bescheid.

Zooals men weet werden de tienden, die oorspronkelijk geestelijke rechten waren, dikwijls verkocht aan leeken. Zoo was in de XVIIIe eeuw, P. Proll, directeur der Oost-Indische maatschappij, te Oostende, eigenaar van 2/3 dezer belasting. In 1773 stierf deze Heer Proll en kwamen zijn tienden, met de andere goederen der weduwe Proll, door onteigening, aan graaf Fonseca, lid van den Staatsraad en Gezant van den Keizer bij het hof van Frankrijk. Niet lang daarna werden zij aan den baron van Willebroek verkocht.

Korten tijd na 1732 begonnen de inwoners van Tisselt pogingen aan te wenden om hun kapel als parochiekerk te doen erkennen. In 1737 zonden zij een smeekschrift naar den aartsbisschop van Mechelen, Thomas Philipus. Deze veranderde de kapelarij in een onderpastoorschap. De tweede onderpastoor van Willebroek kreeg last in Tisselt verblijf te houden en aldaar op Zon- en feestdagen, met de toestemming van den pastoor van Willebroek, de goddelijke diensten te verrichten.

De inwoners van Tisselt waren hiermede niet tevreden. In 1752 zond de meier, J. Jambers, opnieuw een verzoekschrift naar den aartsbisschop, doch deze gaf niet toe.

Intusschen hadden de inwoners van ons dorp den abt van St. Aubert voor den soevereinen Raad van Brabant gedaagd, ten einde de vergrooting der kapel en de vermeerdering van bevoegdheid voor den onderpastoor te bekomen. Bij vonnis werd de vergrooting der kapel verworpen, maar een jaarlijksche som van 110 gulden, boven de inkomsten van het beneficie, werd ten laste van de abdij aan den onderpastoor toegevoegd.

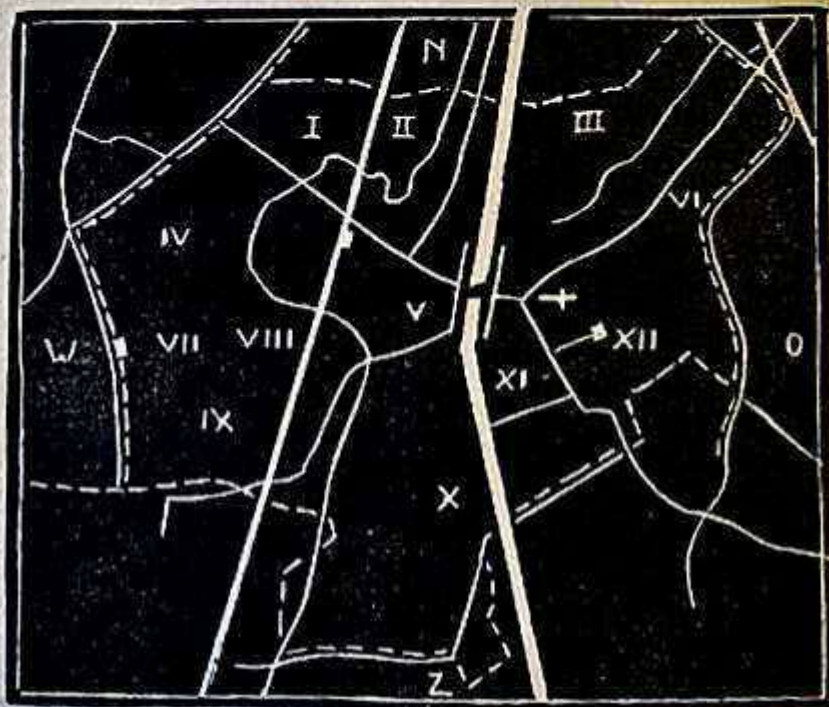
In 1769, bij het afsterven van den pastoor van Willebroek en het aanstellen van een nieuwen herder, drongen de inwoners weer aan op hun scheiding van Willebroek. Daden van geweld moeten er zelfs gepleegd zijn, want op den laatsten Zondag der maand Augustus van het jaar 1773 werd het volgende afgekondigd: «Toekomende Zondag is het de feestdag van de kerkwijding der Capelle, wanneer de heere Pastoor (van Willebroek) hier zal doen de goddelijke diensten volgens gewoonte; worden verboden alle injuren nu tot tweemaal gedaan aan Godt en

Enkele bijzonderheden over grondgebied, namen van straten en van velden.

Het Tisseltsche grondgebied heeft een oppervlakte van 824 Ha. Het strekt zich uit aan weerszijden van het kanaal, effen en vlak, met weinig hoogteverschil. De hoogste deelen, 8 m. boven den zeespiegel, liggen in het Zuiden, de laagste met het hoogtelijfer 5, liggen in het Noorden.

De grond is zand-leemachtig en leent zich tot bijna alle culturen.

Vele plaatsen dragen een bijzonderen naam. In de meeste gevallen is het onmogelijk de beteekenis dier namen op te sporen.

Nevenstaand kaartje met tabel verklaart hun ligging.

I. Zieldonk; II Merkenzeel; III Schoondonk; IV Vorschenpoel; V Hertsveld; VI Wijmen; VII Brulen; VIII Vorselaar; IX Portugal; X Kersdonk; XI Brielen; XII Hoog-Tisselt.

Als hoeve met een speciaal karakter weze hier vermeld het Spaansch Kasteel. Deze boerderij werd in vroeger jaren door Spanjaards bewoond.

De oudste steenweg van Tiselt is de Blaasveldstraat. Deze straat werd in het jaar 1846 gekasseid, ten einde het dorp in betere verbinding te stellen met de provinciale baan van Mechelen naar Dendermonde. Dan volgde de Hoogstraat, daarna de Beek- en de Biezemanstraat, eindelijk de Molenstraat. De Bormstraat en de Triest, werden pas gekasseid op het einde der vorige eeuw.